

Skrb za mladino ali pridige?

Desettisočev mladih delavcev je zaposlenih v vojni industriji. Petnajst- in šestnajstletni dečki ter deklice opravljajo sedaj dela, katere so v mirnih časih oskrbovali dorasli mošje. Delajo po devet, deset, v nepretrganih obratih celo po dvanaest ur na dan. Njih mladostni organizem je ogrožen s trikratno nevarnostjo: slaba hrana, čezurno delo in z dimom ter strupom prepojeni tovarniški vzduh. V kritični mladostni starosti so izpostavljeni brez varstva pravni nevarnosti v tovarni. Kako skrbno pazi buržoazija na svoje otroke ravno v tej starosti! Naravnost hladnokrvno gleda, kako je vsa ljudska mladina izpostavljena najhujšim telesnim in moralnim nevarnostim!

Toda ako je buržoazija ravnodušna nadram herodijanski moritvi otrok v vojni industriji, tedaj bi vsaj državi ne bilo všeeno, ako so vsa mlada generacija, vse delavne in brambene moči bodočnosti ogrožene. V resnici, vojno ministrstvo se je odločilo, da prispeje z močnimi roki delajoči mladini na pomoč in do- deli varstvo, katero ista tako nujno potrebuje. Kot dokaz tega slavnega zanimanja naj služi naslednja naredba, ki je bila razglašena v če- ških obratih za vojno dobavo:

Z odlokom vojnega ministrstva, oddelek 10, št. 54.962, od 1. marca 1918, odnosno z od- lokom apostolskega vojnega vikarijata št. 12.025 iz leta 1918, se morajo vsi mladostni de- lavci (učenci) v podjetjih vsako drugo in četrto sredo v mesecu od 5. do 6. ure popoldne ude- leževati verskih vaj. Te mlade delavce bo spremljal organ ondotnega podjetja. Prva vaja se vrši dne 8. maja t. l.

Vojno ministrstvo ne more mladim delav- cem zagotoviti zadostne hrane. Ne skrajša jim njih delavnega časa. Ne da jim vzgojevalnic in mladinskih shajališč. Toda nekaj jim da: ver- ske vaje! Kooperator bo otrokom dvakrat na mesec pobožno pridigoval, s tem se odstrani vsa škoda slabega prehranjevanja in čezurnega de- la, vse nevarnosti telesnega izpijenja ter moral- ne posirovelosti. Pa naj kdo še poreče, da vojni- no ministrstvo ne skrbi za našo delajočo mladino!

Skrb vojnega ministrstva za blaginjo naše mladine je tako velika, da je v potu svojega obraza celo pozabilo, da imamo v Avstriji tudi še postavne. Morda vojnemu ministrstvu ne bo dopolnoma neznano, da imamo v Avstriji **ustavo**. Ako bi se to dejstvo moglo sicer lahko

prezreti, tedaj je vendar pred nekaj meseci petdesetletni jubilej naših državnih osnovnih zakonov spominjal na obstoj avstrijske ustave. Ta staromodna ustava namreč pravi: »Nihče se ne more siliti k cerkvenim obredom ali k udeležbi na cerkveno slavnost, v kolikor ni podrejen po postavi k temu upravičeni sili dru- gega». Nihče, tedaj tudi noben mladostni dela- vec v kakem obratu za vojne dobave. Vpraša se tedaj le, ako imamo morda kak zakon, ki upravičuje vojno ministrstvo ali njegove or- gane, da silijo mlade delavce vojne industrije k udeležbi na verske vaje. Pravice, ki pristojajo vojni upravi napram delavcem v obratih za vojne dobave, izvirajo iz zakona za vojne dobave in iz dveh § 14. odredb. V teh pravicah je, kakor vemo, dovolj povedanega. Toda ni- kaj v teh pravnih virih ne najdemo določbe, ki bi upravičevala vojno upravo, da silijo mladostne delavce k verskim vajam. Odredba vojnega ministrstva je potemtakem protipostavna. In zakoni ostanejo zakoni, četudi jih v svoji vse- nosti teptajo še tako visoko nastavljene osebe. S tem sredstvom c. in kr. mladinski oskrbe te- daj ne bo več. Veselimo se od srca prizade- vanja vojnega ministrstva, da hoče varovati našo mladino. Toda naši mladini, kakor se nam zdi, so druge stvari mnogo bolj potrebne kakor pridige, n. pr. dobra hrana, krajši delovni čas, primeren nadaljevalni pouk, mladinski domovi in igrišča. Tu je dela v izobilju in vojno mini- strstvo bi tu svoje socialno politično zanimanje pokazalo, ne da bi prišlo v navskrižje s po- stavami.

O prosti trgovini.

Da bi prosta trgovina prav kmalu imela svoje prejšnje pravice, se trudijo povsod. V raznih taboriških industrije in trgovine zahte- vajo predvsem tudi za prehodno dobo hitro odstranitev dosedanjega prisilnega gospodar- stva. Vprašanje je jako važno, zlasti je velikega pomena za bodoči gospodarski razvoj.

Prosta trgovina izvršuje v kapitalističnem gospodarskem redu važno funkcijo, kakaj pri dobavi blaga in njega razdelitvi z veliko spret- nostjo izvršuje svojo nalogo, toda sedaj manjka podlaga za to delovanje. Blagovna produkcija ima v mirnih časih tendenco, da se večinoma povzpne čez potrebo, tako da v visoko razviti državi ne more nastopiti daljše pomanjkanje v preskrbi trga. Ako tuptam primanjkuje to ali ono blago, tedaj more trgovina dopolniti manj- kajče, kajti že nagon k pomnoženemu prometu

zadostuje, da se z večjim dovozom ustrezne po- trebi. Vojna je to izravnavanje trga odpravila, kajti čim bolj smo bili v preskrbi trga odtrgani od inozemstva in je lastna produkcija popušča- la, tem brezpredmetnejše bi bilo kupičenje blaga v praznih zalogah. Pomanjkanje je zavladalo in neomejeno navijanje cen je postala potrebna posledica.

Cene so naraščale za vsako blago do take višine, da manj imoviti niso mogli več kupo- vati. Nobenega drugega izhoda ni bilo, kakor da se prosta trgovina izloči pri nastavitvi cen. Raditega najvišje cene, ki so po vrsti prišle za vsa živila v uporabo in kot daljnja posledica pa je bila zasega in razdeljevanje. Čim bolj se je praznil trg, tem silnejše je divjala spekulacija in nenasitno je postalo poželenje po lahko do- segljivih dobičkih. Ako se enakomerna razdeli- tev živil pod pritiskom vojnega gospodarstva ne da doseči, tedaj ni to polom sistema, kakor se večkrat zatrjuje, temveč potrjenje stare iz- kušnje, da pomanjkanje in lakota pretrgata naj- trdnješe vezi; prosta trgovina pa bi te sile še živahneje razpredla, in prišlo bi k obupnemu boju za prostor pri koritu.

Državni »socializem« ali vojni »socializem«, kakor se že sistem današnjega reda imenuje, razvija temeljno tendenco, katero smo živalno zagovarjali, kajti le tako moremo do gotove stopnje lažje predočiti pomanjkanje živil. Ako bi bila naša oblastva kos tej nalogi, bi naša preskrba z živili bila mnogo boljja. Omenimo še, da tu ne gre za preizkušnje kake socialistične teorije, tudi ne državno-socialistične, ker go- spodarski pogoji v vojni za to niso dani. Socia- lizem hoče v organizacijo vrniti demokracijo kot upraviteljico. Pravzaprav ni v izdelovanju blaga takega pomanjkanja, temveč celo naj- višje stopnjevanje. Državni socializem hoče zo- pet vzpostaviti birokracijo državnega aparata, da more z ohranitvijo kapitalistične produkcije uporabiti dobiček v interesa skupnosti. Toda tudi sam si more le ob visokem razvitku go- spodarskih moči urediti svojo pozicijo. Vojna daje za to razvojne možnosti le do gotove meje.

Ali imamo kak interes na tem, ako z zago- vorniki liberalne gospodarske teorije zahteva- mo po vojni čim hitrejšo odpravo državnega socializma? Vseli bomo, ako bomo rešeni voi- nega gospodarstva v vsaki obliki, in sicer ka- kor hitro mogoče. Toda ne prei, dokler se tržni položaj ne izboljša po dovozu. Kdaj to nastopi, še ne vemo.

V kolikor potrebujemo prekomorskega do- voza, je odvisno od tega, kako bomo blago po-

LISTEK.

O narodih evropske Rusije.

Popisujejo nam Rusijo že nekaj časa kot karakti- stično nepopisljivo zmes najrazličnejših narodov, ki ob prvih se nedežih prilikah streme, da pridejo do nacio- nalne osamosvojitve in neodvisnosti, tako da bi velika ruska država razpadla v nešteto malih držav. Res je, da živi mnogo različnih narodov v evropski Rusiji, in če bi hoteli na zemljevidu zaznamovati vsakega s posebno barvo, tedaj bi postal kričeče pisan. Tu prebivajo: Velikorusi, Malorusi, Poljaki, Rumuni, Leti, Livci, Litavci, Nemci, Zidje, Švedi, Finci, Estonci, Lapi, Samojeđi, Sir- lenci, Permijci, Tataři, Čuvaši, Kirkezi, Kalmiki, Grci, Kavkazi, Oseti itd. Če upoštevamo, da so vsi ti rodovi po večini kulturno zaostali, tedaj je sodba gotova. Zamislimo se na celo vrsto pomilovalnih, podjarmljenih naro- dov, ki se prizadevajo z vsemi sredstvi, da bi se rešili pol. odvisnosti. Kdor tako misli, ni na pravem potu. Ne samo, da močno precenjuje moč takozvane nacionalne misli — narod kot gonilna sila političnega razvoja je sploh postranskega pomena — on prezre tudi številno sestavo in geografično razdelitev ruskega naroda.

Osemdeset odstotkov prebivalcev evropske Rusije so po svoji narodnosti Rusi in le dvajset odstotkov so drugi tuji narodi. In ti tuji narodi prebivajo skoro iz-

ključno na mejah države, krajevno in največkrat tudi kulturno ločeni drug od drugega — ne glede na Polja- ke — nacionalno v dobi časa obsojeni k poginu, a niso zmožni, da bi si priborili nacionalno samostojnost v ve- liki Rusiji in jo tudi ohranili.

Poljake moramo izločiti iz razmotrivanja; kulturne in naravne meje jih ločijo od prave Rusije; Poljska je most med Rusijo in zahodno Evropo. V ostalem pa je Ru- sija enotno ozemlje, naravno celotno ozemlje, ki bi svo- jo enotnost in celotnost ohranilo tudi takrat, če bi naro- di, ki tam prebivajo, tvorili v resnici tako pisano me- šanico, kakršno si domnevamo.

To nam potrjuje že narava dežele same. Posebno dve lastnosti so za politični razvoj Rusije odločilnega pomena: njena obširnost in različna vzporednost goz- dnih in stepinih pasov.

Vobče lahko pravimo: Rusija je enolična dolina, pol- krajine različnega stika s kulturo z različnimi živlenskimi pogoji, ki se stikajo, kakor je to tudi v zahodni Evropi. V nedoglednem prostoru izdeluje dežela iste produkte. Zato manjka glavni nagon k izmenjalnemu prometu, k trgovini; pogrešamo tudi zmisel za tehnični napredek, Rusija je kakor vsaka prostrana dolina, dežela popoto- vanja, ki ne tvori naravnih ovir. Kjer se človek v dru- gih deželah v boju za obstoj peha v svoji domovini za no- vimi sredstvi, da si ohrani življenje, da si poišče novih pridobitnih virov, tam Rus potuje, ker je prepričan, da

bo v drugi pokrajini zopet pridobil privajeno življenje.

Vse to pospešuje postanek narodno enotnega naroda, ne pa plemena. Radi obsežnosti, radi enoličnosti nasel- binskih pogojev, radi lahkote, ob katerih ti narodi in ple- mena životarijo in se mešajo, je postalo rusko slovan- stvo to, kar je danes. Potemtakem nastopa kemična spo- litev iz najrazličnejših narodnih sestavin, kjer slovanski temeljni element še prevladuje, pač pa je sprejel mnogo lastnosti prevladujočih tujih elementov. Le na mejah dr- žave se ta proces naravno še ni izvršil, pričel se je pa tudi že tam.

Način in potek naseljevanja Rusije vplivata poleg poleg obsežnosti še na naravno sestavo dežele. Na vož- nji od izliva Volge do ledenega morja prepotuješ pet črt: ozemlje, ki je skoro podobno puščavi, na to širok pas puste stepe, ki spominja na severoamerikanske pre- rije ali pa na južnoamerikanske pampase. Za stepo na- stopi prehodni pas, v katerem najdeš tuintam gozdne o- toke, ki se stekajo v obsežne gozdove posejane z njiva- mi in travniki. Niti pravzaprav ne vemo, kdaj prispemo v prvi gozdni pas, ki se razprostira dalje proti severu in prehaja v bližini polarnega kroga v gole tundre in mo- čvirnate stepe. Napol puste in tundrska puščava za naše opazovanje ne prihaja v poštev, ker so to ozemlja, na katerih ni zdravo prebivati, a prebiva ondi kljub temu siromašno in jako naseljeno ljudstvo.

(Konec jutri.)

pozicije severno in južno Givenchy. Bili so z velikimi izgubami zavrženi. Izvidno delovanje traja dalje. — Z ostalih bojišč nič novega. — Ludendorff.

Zadnje vesti.

Cesar Karel obišče bolgarskega kralja.

Sofija, 14. maja. Bolgarska brzojavna agentura poroča, da obišče cesar Karel te dni bolgarskega vladarja. Obisk bo izražal žive prijateljske zveze, ki vežejo vladarja Avstro-Ogrske in kralja bolgarskega.

Italijanske izgube v soških bitkah.

Dunaj, 14. maja. Kakor poročajo listi, so izgubili Italijani v svojih enajstih soških bitkah skupno 634.000 mož. K temu pride še 1.200.000 ranjenih, ki so mogli oditi zopet na fronto. Tekom naše jesenske ofenzive leta 1917, so imeli Italijani mrtvih 800 oficirjev in 55.000 mož, ranjenih 3200 oficirjev in 120.000 mož, vjetih 10.000 oficirjev in 285.000 mož. Skupna sovražnikova izguba od začetka vojne znaša 2.250.000 mož.

Volilna reforma na Pruskem.

Berlin, 14. maja. Pri tretjem branju zakonske osnove o volilni reformi je bil predlog, naj se § 3. glede enake volilne pravice vpostavi zopet po vladnem načrtu, odklonjen z 236 glasovi proti 185 glasovom.

Nova zvezna pogodba.

Berlin, 14. maja. »Berliner Tageblatt« piše: O uradnem obvestilu, da se zveza med Nemčijo in Avstro-Ogrsko razširi in poglobi, se v političnih krogih živahno razpravlja. Izjavlja se, da bi Nemčija brez pomisleka privolila v priklonitev Poljske Avstriji, če bi Avstro-Ogrska, vojaško-politično bila zvezana z Nemčijo.

Nova oddaja premoženja v Nemčiji.

Berlin, 14. maja. V glavnem odseku državnega zbora so podali centrum, naprednjaki, nacionalni liberalci in socialni demokratje predlog za novo oddajo premoženja.

Rusija in Nemčija.

Berlin, 14. maja. Reuterjev urad poroča baje iz Moskve, da je vročil nemški poslanik grof Mirbach ljudskemu komisarjatu ultimatum s celo vrsto zahtev, ki bi sprejete izpremenile Rusijo v nemško obrambno ozemlje. Wolfov urad je pooblaščen, da izjavi: Poročilo ni resnično. Pogajanja z ljudskim komisariatom se drže skozi in skozi brestovske mirovne pogodbe in se tičejo le tehnične izpeljave njenih pogojev. Pogajanja se vrše v popolnoma spravljivem duhu in niso niti od daleč podobna ultimatu.

Mackensen na zapadni fronti.

Geneve, 14. maja. Angleški listi javljajo, da je vrhovni poveljnik armade centralnih držav na Balkanu feldmaršal Mackensen prevzel poveljništvo nad vojno skupino prestolonaslednika Rupprechta bavarskega na francoskem bojišču.

Oproščeni socialisti.

Rim, 13. maja. O priliki hišne preiskave v rimski strokovni zbornici prijeti in aretovani agitatorji Furio, Pacca, Sokario in Stagnitti, kakor tudi anarhist Monticelli in še nekaj drugih, so bili pred sodiščem oproščeni in izpuščeni na svobodo.

Mirovna pogajanja med Rusijo in Ukrajino.

Kijev, 14. maja. Ukrajinska vlada se je pogodila z Rusijo, da se bodo pogajanja za mir vršila v Kijevu in ne v Kurskem. Obe mirovni delegaciji se bodeta v kratkem sestali.

Kavkaz samostojen.

Carigrad, 14. maja. Carigradska Agence telegraphique poroča: Ciskavkaz je proglašil svojo neodvisnost.

Francoski socialisti proti nemški soc. dem. stranki.

Paris, 13. maja. Štirideset članov socialistične parlamentarne skupine je podpisalo manifest, v katerem soglašajo z nazori članka, ki ga je priobčil Branting v »Socialdemokraten« in v katerem pravi, da se je stara nemška soc. dem. stranka vsled izjave v »Vorwärtsu« z dne 11. aprila, sama izključila iz Internationala. Manifest vzame to priznanje stranke na znanje in pravi, da je ta nemška soc. dem. stranka sokriva velikega podjetja vsenemške oblasti. Toda nemški pohod je potreben, pravi dalje manifest. Potrebno je, da pride ta stranka do uverjenja, da sila odločitve ne bo izsiliha, in da je politika, kateri služi že štiri leta, na-

pačna in nedemokratska. Od 4. avgusta dalje, ko je stopila nemška soc. dem. stranka na stran ko je stopila nemška soc. dem. stranka na stran cesarske vlade, je postala stranka socializmu in mednarodni solidarnosti nezvesta.

Aprovizacija.

Goveje meso tudi ob torkih in petkih. Gospodje mesarji Kozak Josip, Košemina, Anžič in Cirman, ki imajo največ strank, bodo prodajali odslej poleg sred in sobot, ob katerih dnevih prodajajo sedaj meso, tudi ob torkih in petkih popoldne od 5. do 7.. Seveda naj stranke skrbne, da se pravilno razdele in da ne bo ob novo naznanjenih urah prevelikih navalov.

Petroleji. Strankam se naroča, da takoj nakupijo petroleje na prvi in drugi odrezek petrolejskih kart, ker se po 18. maju ne bode več oddajalo petroleja na prvi in drugi odrezek. Tretji odrezek in petrolejsko karto naj stranke shranijo, ker se bode na iste dobilo še nekaj petroleja in sveče.

Prodajalci petroleja morajo zanesljivo 21. t. m. predložiti v mestni posvetovalnici vse odrezke za petroleje in pa sporočiti, koliko imajo še petroleja v zalogi, ker se bodo sicer pri mudnem trgovcu izvršile uradne poizvedbe.

Razno.

* **Železniška nesreča.** Iz Sarajeva poročajo, da se je zgodila ob hercegovsko dalmatinski meji težka železniška nesreča. Vsled trčenja dveh vlakov je skočilo s tira sedem vagonov, dva sta padla preko nasipa. Deset oseb je težko ranjenih.

Kdor zna misliti,

ve, da mora biti vsak delavec član socialno demokratične stranke.

Zaveden delavec ne bo odlašal, temveč takoj sporočil svoj pristop v stranko z dopisnico. Napiše naj natančno: svoje ime, stan in bivališče in odpošlje na naslov: Josip Petejan, Ljubljana, Učiteljska tiskarna.

Bodočnost gre delavstvu, če bo močno, zato vsi v organizacije!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

r. z. z o. z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ulica 56
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12
5. Vič—Glince, Tržaška cesta.
6. Vič—Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela—Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadrušnike za 2.000.000 kron.

Zadrušnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad	K 20.400.
Dispozicijski	K 11.750.
Bojniški	K 15.000.
Pogrebni	K 1.000.
Penzijski	K 6.000.
Deležni	K 60.000.

- GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA -
Stalna ulica 2-4 Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

še s staro pnevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 . . . . . K 66,800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 27,000.000.—
rezervnega zaklada . . . . . „ 2,000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in restalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.